

Без разлика што Косово ќе стане независно, меѓународната заедница мора да го признае својот политички пораз, кој се одразува врз основните демократски постулати, а тоа е дека не успеа да ја трансформира покраината и да ја доведе во ситуација на безбедна и сигурна територија за економски развој и просперитет.

Прв доказ за тоа е пропаднатиот проект - мултиетничко Косово. Тоа постои само на хартија и во бирократските проценки на меѓународната заедница. Мартовските настани од 2004 г. беа најсилен сигнал дека ситуацијата се одвива во друга насока, поради што тоа експлодира.

Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

Прогласувањето на независноста на Косово, која се очекува да предизвика национална еуфорија во Приштина но, исто така, и делириум кај српските политичари во Белград, нè потсетува на Извештајот на Меѓународната комисија за Балканот, која пред две ипол години се занимаваше со проблемите на регионот и на перспективите на земјите за зачленување во ЕУ. Во тој контроверзен Извештај се изложени сите денешни политички и стратешки постапки на ЕУ, која сега испраќа своја мисија на Косово, иако тоа е против Резолуцијата 1244 и сите меѓународно признати правни норми. Она што може да предизвика шокантност кај јавноста е тоа што ги откривме причините зошто Србија доби безвизен режим со ЕУ? Во таа насока ви го откриваме и фактот зошто Србите на Косово стануваат Палестинци?

Членовите на т.н. Комисија за решавање на политичките проблеми на земјите од Балканот предвиде дека транзицијата на Косово ќе се одвива во четири фази. Имено, и тогаш и сега, како "баба Ванѓа" да била творец на патот за независноста на Косово, а не перфидната улога на меѓународната заедница, која конечно ја постигна целта. Меѓутоа, на тој пат свесно ги скри фактите дека всушност Косово е и нивен најголем политички неуспех.

Оваа Комисија истакна дека транзи-

ЗОШТО СРБ БЕЗВИЗЕН ЗОШТО СРБ СТАНААА ПА

цијата ќе се одвива во четири фази, чија крајна дестинација е развивањето на суверенитетот на Косово. Суверенитетот на Косово треба да се развие од стаус кво, како што било дефинирано во познатата Резолуцијата 1244 (фаза еден) во "независност без целосен суверениет", (фаза два) обезбедувајќи и резервна власт за меѓународната заедница која треба да работи на полето на човекови права и заштита на малцинствата, до "раководен суверениет" (фаза три), статус кој Косово ќе го ужива додека преговара со ЕУ, и на крај до "споделен суверенитет" (фаза четири) во самата ЕУ.

НЕ МОЖЕ ДА СЕ СПАСИ

Без разлика што Косово ќе стане независно, сепак меѓународната заедница мора да го признае својот политички пораз, кој се одразува врз основните

демократски постулати, а тоа е дека таа не успеа да ја трансформира покраината и неа да ја доведе во ситуација на безбедна и сигурна територија за економски развој. Прв доказ за тоа е пропаднатиот проект - мултиетничко Косово. Тоа постои само на хартија и во бирократските проценки на меѓународната заедница. Мартовските настани од 2004 г. беа силен сигнал дека ситуацијата во Косово се одвива во друга насока, поради што тоа експлодира. Оттогаш наваму УНМИК не демонстрираше способност ниту, пак, храброст да направи пресврт на овој тренд. Србите, оние кои малку останаа на Косово, живеат во енклави, без слобода за движење, без работа, и без надеж и можност за значајна интеграција во косовското општество. Положбата на српското малцинство во Косово претставува најголем доказ за покренување обвинение против меѓународната заедница, која

не покажа европска волја и способност да ги одбрани своите прокламирани демократски вредности. Во меѓувреме, треба да се "спастри" она што може да се спаси, а тоа е дека Албанците на Косово треба да добијат јасна порака дека натамошната употреба на насилство е нивен најголем непријател на сонот за кој со срце и со национални жртви работат со години, за независност.

Истовремено, неажурноста, некомпактноста, безидејноста на српските политичари од Белград, придонесоа за безизлезноста на косовските Срби и на останатата српска заедница на Косово, која стана заложник на политичките борби во престолнината, но и заморче на меѓународната заедница. Албанското раководство на Косово, исто така, мора да го преземе својот дел од вината, зашто не успеа да покаже вистинска волја за ангажирање во процесот на помирување и развојот на мултиетничките

институции и структури. Сите истражувања покажаа дека поголем дел од Албанците сакаат да живеат во етнички хомогено Косово. Притоа, повеќето албански политичари од Косово не направија ништо за да му се спротивстават на ова расположение во јавноста, кое не само што бодеше очи, туку е против сè она во што верува Европа. Но, најголем дел од вината за неуспехот на проектот на мултиетничко општество на Косово,

Инаку, меѓу истакнатите меѓународни потписници на Извештајот се спомнува и името на "пазарџијата" - Горан Свилановиќ, кој како функционер на Пактот за стабилност, учествувал во подготвувањето на теренот за отстапките кон Србија, но и кон "националното убиство" на Србите на Косово.

ИЈА ДОБИ РЕЖИМ СО ЕУ? ИТЕ НА КОСОВО ЛЕСТИНЦИ?

треба да се остави пред прагот на УНМИК и на меѓународната заедница. Во изминативе неколку години УНМИК неколку пати беше активно инволвирано во политиката на "обратната дискриминација" на Косово.

На пример, под водство на УНМИК, бројот на вработени Срби во Електродистрибуција на Косово, од 4.000 во 1999 г. сега се 29, од вкупно 8.000 работници.

"Денес, косовските Албанци гледаат дека меѓународната заедница, која некогаш им го отворила патот на независноста, сега претставува нивна пречка на тој пат. А косовските Срби мислат дека ако некој до вчера обезбедил враќање на многумина, сега тој не е способен да врати неколкумина".

Неуспехот на УНМИК може да се објасни, но не смее да се толерира. Социјалната и економската ситуација во протекторатот, кој брои ситно, помалку е депресивна, односно алармантно депресивна. Косово страда од бескраен прекин на електрична енергија, а некои села се без струја повеќе месеци. Косово никогаш не можело да се пофали со самоодржлива економија и нема шанси сега брзо да развие таква.

Моментно стапката на невработеност изнесува околу 60-70 отсто, или речиси 90 проценти кај малцинствата. Градежниот бум, кој се одвиваше во повоен период, е завршен. Многу косовски Албанци се фрустрирани од својот нерешен економски статус, а од друга страна ситуацијата е обременета од проблемите, кои се занимаваат со причините на минатото. Истовремено барањето за суверенитет се експонира, така што тоа станува главно прашање за Косово. Наспроти ова, локалната јавност го смета УНМИК за корумпирано и нерешително. Поради овие причини, во Извештајот на генералниот секретар на ООН се потенцира дека на Косово нема доволен напредок на човековите права, почитување на малцинствата, на законот, на редокот итн.

СТАТУС ПРЕД СТАНДАРДИ

Горенаведената Комисија однапред ги предвиде активностите за прогласување независност. Според нив, првата фаза предвидувала де факто одделување на Косово од Србија. Оваа фаза била опфатена со Резолуцијата 1244, која Косово го трансформираше во протекторат на ОН. Поради ова, илузијата дека Косово може да му се врати на Белград е фатаморгана. Втората фаза (независност без целосен суверенитет), предвидувала признавање на независноста на Косово уште во текот на 2005/2006 г., но била одложена поради противењето на Русија и на одделни членки на Советот за безбедност. Во таквата независна целина, меѓународната заедница требало да ја задржи власта на полето на човековите права и заштитата на малцинствата. Законски уредено Косово сè уште би се третираше како протекторат на ОН, но со пренесување на овластувањата на УНМИК и на ЕУ, кои се дефинирани во поглавјето 7. Во оваа фаза, Косово треба да се третира како независно, но не и како суверена држава - се истакнува во Извештајот - дозволувајќи му да развие способност за самоуправа. Сите функции на една нормална управа, кои до пред извесно време ги вршеа УНМИК или КФОР, сега се пренесени на Владата на Косово. Оваа Влада ќе го оданочува населението, ќе се грижи за неговата безбедност и ќе обезбеди функционирање на јавните служби.

Меѓународната заедница треба да ја задржи својата моќ да интервенира во оние области, кои суштински ги задоволуваат критериумите од Копенхаген т.е. човековите права и заштита на малцинствата. Со цел оваа политика да биде успешна таа треба да се помести од политиката "стандарди пред статус" кон политиката "стандарди и статус". Децентрализацијата, враќањето на бегалците, разјаснувањето на имотните пра-

ва се клучни прашања. Во оваа фаза Комисијата се залагала за специјален ангажман за областа околу Митровица и за специјалниот легален статус на српските манастири. Специјалниот административен аранжман за Митровица би бил по урнекот УНИТАЕС (предна

власт на ООН за Источна Славонија). Тоа би требало да ја спречи можноста за распарчување на Косово. Комисијата се залагала и за меѓународен надгледан попис на Косово, вклучувајќи ги и оние кои тврдат дека се родум од Косово, бидејќи тоа треба да се направи пред

Положбата на српското малцинство во Косово претставува најголем доказ за покренување обвинение против меѓународната заедница, која не покажа европска волја и способност да ги одбрани своите прокламирани демократски вредности. Во меѓувреме, треба да се "спасри" она што може да се спаси, а тоа е дека Албанците на Косово треба да добијат јасна порака дека натамошната употреба на насилство е нивен најголем непријател на сонот за кој со срце и со национални жртви работат со години, за независност.

бија, не дале шанси за враќање на населението. Меѓународната заедница не успеала да обезбеди иницијативи за враќање на косовските Срби, дури и да изберат да живеат во деловите каде тие живеат во најголем број, а не во места каде живееле пред војната. Исто така, загрижува фактот што оние кои решаваат да не се враќаат на Косово се доведуваат до проблематична ситуација. "Палестинизацијата" на бегалците кои не сакаат да вратат на Косово може да биде голем извор на ранливост на демократијата во Србија. Затоа аналитичарите бараат воспоставување Фондација за нивно интегрирање во општеството во Србија. Фондацијата треба да биде финансирана од ЕУ.

на потребите на малцинствата не треба да ги помрачи културата и граѓанското општество, а принципот на етничка поделеност не е во сржта на европската демократија. Сепак, "гетоизацијата" на етничките малцинства промовира институционална слабост и нефункционирање на идната држава.

Третата фаза (раководен суверенитет) би требало да коинцидира со признавањето на Косово, како кандидат за членство во ЕУ, и почетокот на преговорите со Брисел. Постои реална можност оваа цел да се остварува, бидејќи ЕУ не може да преговара сама со себе (т.е. со протекторатот што го контролира и всушност испраќа недоречена мисија). За време на оваа фаза, според аналитичарите, ЕУ ќе ги олабави своите резервирани овластувања на полето на човековите права и заштита на малцинствата и ќе спроведува влијание само преку процесот на преговори.

Четвртата фаза (целосен и споделен суверенитет) ќе биде одбележена со хармонизирањето на Косово со ЕУ и неговото усвојување на споделен суверенитет, на кој се подложни сите земји-членки на ЕУ.

Овие фази ќе бидат интегрален дел од севкупниот процес за европската интеграција на Балканот, што беше укажано и порано.

За српската Влада и тамошната белградска јавност, аналитичарите ни го откриваат, неопходниот предуслов за "брзата трака" за пристап на Србија во ЕУ, заедно со меѓународните гаранции за заштита на интересите на Србите на Косово. Според овие експерти, кои уште во 2005 г. ја предвиделе насоката на "брзата трака" за Србија, таа е *sine qua non* (основен предуслов). Процесот за пристап во ЕУ е единствената рамка, која на Србија ѝ дава вистински поттик, но ако не да ја поддржи, тогаш барем да се даде согласност за една ваква фундаментална промена на статусот на Косово, како што е независноста.

почнувањето на суштинската децентрализација.

"Дефиницијата 'граѓанин на Косово' е од критично значење. Долго потребниот попис ќе треба да се дополни со расчистување на имотните прашања. Имотните права се главна пречка за економскиот развој на регионот. Ова се однесува и на приватната и на општествената сопственост од југословенскиот период".

Политиката на враќање на бегалците претставена од меѓународната заедница на Косово треба да се моделира по урнекот на политиката на враќање, применета во Босна. Според аналитичарите, имплементацијата на политиката на враќање е од огромна важност. Но, нивните впечатоци од разговорите со Србите од Косово и од Ср-

"ФАЗНО ГРЕЕЊЕ"

Дали децентрализација им овозможи на српските енклави вистински можности за самоуправа и развој? Суштински е дека треба да се почитува уверувањето дека Србите последниве неколку години, поради намерната политика на дискриминација и етничко чистење, креирана од Албанците и "потпишана од меѓународната заедница", минале низ многу социјални и економски тешкотии. Тоа значи дека ЕУ мора да развие специјални бонуси за компаниите, кои ќе вработуваат граѓани од етничките малцинства. Но, дали тоа се прави во практика? Тоа е не-возможна мисија.

Потребата од политика фокусирана

